

poznano; vse temne strani človeškega življenja vidi pred seboj in jih spozna v celi njihovi strašnosti — ni se tedaj čuditi, da se želi nazaj v tisto dobo, ko še ni poznal sveta, želi na rodne planine, kjer ni strasti ne zavisti....

Te misli najdemo čestokrat tudi pri našem pesniku; veseli pastir ga spominja na zgubljeno srečo in rodi mu želje po očetni planini. V pesmi „Nazaj v planinski raj“ poje:

Zakáj sem zapústil te, rojstvena vás,
Zakaj sem vas pústil, planine!

A če ga je tudi osoda gnala uže v „rosni mladosti“ med svet, ter ga s kupo britkosti in grenkosti pojila, tako, da v krasni pesmi: „Človeka nikár!“ moli, da bi stvarnik iz njegovega prahu ne vstvaril zopet človeka, ki mora toliko trpeti — če je nesrečen, ko vidi tisočerne bolečine človeštva, tedaj vendar ne obupa, temveč najde lek in tolažbo v mislih, da tudi v samoti ni vselej miru, da tudi za samostanskim zidom ne vlada vselej tihota, ki se kaže na videz z belimi stenami.... In ko biva med svetom, noseč v srcu svojo boleost in svoje hrepenenje po rešitvi, tedaj se spomni, da je človek, ter objame z neizmerno ljubeznijo svoje trpeče brate, skrbi za pozabljeno siroto in na vseh mrtvih dan spominja se pozabljenih, nepoznanih grobov.... Tako je pesnik vzvišeni dubovnik in žrtvenik človeštva, v tem poslu najde hladila; a spomin na otroška leta, pogled v nedolžno oko kliče mu vselej zopet pred oči dobo zlato, tisti čas, po katerem zdihuje vsak, komur ni popačeno srce; v pesmi: „Pri zibelki“ želi dojenčku:

Da bi le vedno mi ostalo
Nedolžno, čisto kakor zdaj!

To je nekako obseg filozofije našega pesnika in njegovih poezij, te misli najdemo v mnogih njegovih pesmih, naj si bodo liričnega zapopadka ali pa balade; slednje se nam posebno prikupijo tudi zaradi arodnega glasa, ki ga je pesnik tako srečno zanel. Radi bi tudi o njih spregovorili svojo besedo, a drekora čili bi dano nalogo, ko bi hoteli naštevati vse posamezne krasote, ki jih ima knjiga v obilici, ko bi poteli povzdigniti vse divne pesmi o domoljubji in človekoljubji in opozoriti na prelepe misli, ki jih nahajamo vovsodi; naš namen je le bil, opozoriti bralce svoje na po knjigo, ki je pravi biser med našimi poezijami in ki tdaje S. Gregorčiču odlično mesto med jugoslovanskimi pesniki. Mi ostanemo zvesti načelu, ki je vodilo naš list uže toliko let, a zdi se nam vendar jako prenapeto in krivično, ako se podtikujejo tem poezijam drugi, nego najblažji vplivi do človeškega srca; kdor jih je bral, ne bo tako sodil, kot nek slovenski list. Radostno bo vskliknil z nami: krasna knjiga je to in da bi le kmalo izšel drugi zvezek!

Omeniti hočem še nekoliko zunanjo obliko, ki je pri vsacem duševnem umotvoru tudi važen faktor; uže stari Rimci so imeli pregovor, da se v grdi posodi vsaka stvar onesnaži — in to velja pač tudi pri poezijah. Kaj pomagajo najlepše misli, ako je obleka umazana! Gregorčičeve pesmi so tudi v tem obziru vzorne. Jezik mu teče tako gladko in lepo doneče, kaže nam tako lepe kombinacije in sestave, kakoršnih do zdaj še nikjer nismo čuli; rime so tako čiste in krasne, da jih iščeš zastonj enacih pri družih naših pesnikih; tudi niso zmiraj le na tisti: „ila, ala in ela...“ kot smo jih bili včasih do grla siti, temuč polno je ne navadnih, krasno donečih!

Z jedno besedo: lepa, divna knjiga so „Poezije S. Gregorčiča“; pripravile so nam premnoge veselja, zbudile v nas najsvetejše čute, in upam, da bodo naši bralci enako sodili. Dovoljeno naj nam bode sedaj v

dnevih národne borbe, sklepati z zadnjimi verzi, ki jih poje v „Domovini“:

Oj mati môja domovina,
Ljubezen môja ti edina,
Ti môja skrb in bolečina,
Bog čúvaj dobrotljivi te,
Bog žívi te, Bog žívi te!

Š.

Naši dopisi.

Iz mokronoške okolice 2. junija. — Včera imeli smo tukaj hud naliv in med dežjem nekaj toče; kolikor se čuje od vseh strani, toča ni nikjer napravila pomenljive škode, ker je padala le kratek čas in redka. — Vinogradi in polje dosti dobro kažejo, tudi vina lanskega pridelka se še dobí, — zdaj po nizki ceni, ker se za to leto obeta boljši in bogateji pridelek.

Iz Sorškega polja na Gorenjskem 3. jun. — 1. dné t. m. obiskala je naš kraj strašna nesreča. Proti večeru začela je suti iz oblakov skoraj kot jajca debela toča, ter v malo trenutkih bilo je pokončano vse polje šmartenske fare pri Kranji. Divji vihar je točo tudi dalje čez Savo drvil, kjer je vse od Trboj pa do Vodice in Šmarne gore pobito, ako ni morda še dalje. Na sorškem polju je pobila vse do Spodnjega Bitnja in Žabnice, kateri poslednji vasi ste le malo poškodovani. V Zgornjem Bitnju in po Stražišči bilo je še dan po toči vse polje s točo prevlečeno, kakor da bi bil sneg zapal. Ta strašna nesreča bo neizmerno uplivala na našega uže tako siromašnega kmeta, ker je razun žita tudi seno pokončano. Vsak dobrosrčen človek naj se usmili tako potrtega kmeta, ter naj mu pomaga iz nadloge, vsaj je naša dolžnost, nesrečnike podpirati. M. P.

Iz Dolenjskega 3. junija. — Vsak nasprotnik grdega pijančevanja je bil vesel v državnem zboru sklenjene postave, s katero se je občutljiv davek naložil na točenje žganja. Postava je zdaj stopila v veljavo in mi smo pričakovali njenih dobrih nasledkov, to je izdatnega omejenja prehudega žganjepivstva. Pa kar človek naredi, popolno ni, okolo vsake stvari se dá priti po ovinkih in tako se godí tudi zdaj s to novo postavo. Davek je namreč postavljen le na točenje žganja v krčmi ali gostilai, ne pa na prodajanje po hišah. To so naši ljudje, krčmarji in pijanci kmalu uganili in kakor je na pr. žandar za to na svetu, da se mu potepuhi skrivajo, tako je tudi ta davek za to, da se mu ljudje umikajo. In nič lajšega ko to. Kupi se špirta, prilije vode, in žganje je gotovo in to še veliko ceneje ko prej; vsaj zna razno žganje na mrzli poti delati uže skoro vsak. Zdaj je še le pravo pijančevanje, zdaj, le s tem razločkom, da so prej žganje pili ali vsaj kupovali večidel le v krčmah, zdaj ga pa pijó povsod, ker si ga vsak sam dela ali si ga pa dá po kom drugem narediti. Se ve, da je ta ostudna brozga še veliko slabša in škodljivejša od one, ki se po krčmah prodaja, a ker je tudi veliko cenejša, je ljudjé popijó še več. To se godí posebno po krajih, kjer ne raste vino, pa tudi še doli okolo Nevega mesta. Kaj mora biti še le tam, kjer je vinska kapljica še dražja, slaba ali celó ponarejena! — Te vrstice sklenem z željo, da bi se dotičnim oblastnijam in gospóskam posrečilo, najti kako pot, po kateri bi se tudi temu ravnanju na pete stopilo človeštvu in državi v prid.

S Kranjske gore — Po novi občinski volitvi smo za župana dobili Janeza Hribarja, gospodarja v Kranjski gori, za svetovalca pa gospodarja Janeza Hrovata iz Podkorena in Janeza Lavtižarja iz Gozda.

S Kranja. — Onega meseca smo imeli volitev mestnega starešinstva, pri kateri je bil za župana vnovič voljen gospod Karol Šavnik, lekar in hišni gospodar, za svetovalce pa gg. Franc Dolenc, trgovec in posestnik, Tomaž Pavšler, posestnik, in Ferdinand Sajovic, trgovec.

Iz Ljubljane. — Mestni zastop naš je zdaj v redu, preteklo soboto dopoldne se je vršilo zadnje dejanje za vredjenje njegovo, namreč slovesna vstanovitev župana gospoda Petra Grassellija po deželnem predsedniku gospodu Winklerji vpričo mestnih odbornikov, uradnikov in učiteljstva ter veliko meščanov. Gosp. Winkler kot vladni zastopnik je obljubil novemu županu in mestnemu odboru vso pomoč in izrekel nado, da bo tudi mestni zastop podpiral vlado v njenih namerah, kar je gosp. Grasselli v svojem gladkem in jedrnatem odgovoru tudi obljubil proseč od svoje strani njene najkrepkejše podpore in naklonjenosti. Po prisegi, katero je s krepkim glasom govoril slovenski, se je obrnil do svojih tovarišev tudi s prošnjo za krepko njihovo podporo pri delovanju za skupni blagor meščanov in države, ter sklenil s trikratnim „slava“ presvitlemu cesarju, kar se je med poslušalci burno odmevalo. Po predstavi raznih korporacij je bila končana ta slavnost, vršivša se po večem v slovenskem jeziku. — Temu bodi še pristavljeno to, da je novi župan posebno povdarjal, da vodilo njegovemu delovanju bo nepristranost in spravljivost, ki je tudi geslo Taaffejevi vladi. To je res najboljša obljuba.

— (Novi mestni zbor ljubljanski) je imel uže dve seji, v katerih je deloma po burnih razgovorih rešil zadnjič v našem listu naštetih točk. Pri posameznih predlogih je bilo nemškutarjev le šest navzočih, drugi so šli iz dvorane. Po nasvetu dr. Zarnika se je vkljub ugovoru Dežmana in dr. Schafferja sklenilo, na rotovži vpeljati slovensko uradovanje in volil odsek 7 udov, ki imajo pod načelnštvom županovim posvetovati se in zboru poročati, kako bi se to dalo najlože in na najkrajšem potu izvršiti. Ravno tako se je po nasvetu dr. Mošetovem sklenilo v Ljubljani napraviti mestno posojilnico. Po predlogu dr. Bleiweisa vit. Trsteniškega, kateremu se je zopet Dežman upiral, se je sprejela v drugi seji prošnja za premeščenje više deželne sodnije iz Gradca v Ljubljano, potem pa tudi prošnja za uvedenje slovenskega učnega jezika v naše srednje šole. Poslušalcev je bilo pri obeh sejah veliko — dokaz, da se bo prebivalstvo zdaj jelo živahneje brigati za posvetovanje in ravnanje mestnih očetov.

— (Ljudska veselica) v prid „Narodnemu domu“ se je v nedejo na Kozlerjevem vrtu prav sijajno izvršila, dohodkov (brez stroškov) je bilo čez 400 gold. Med drugimi odličnimi gosti počastil jo je tudi deželni predsednik gospod Winkler. Napravljeno je bilo vse prav prilično; tu so kegljali, tam streljali; tam je stal loterijski oder z raznimi mičnimi dobitki, tam zopet se otroci razveseljevali in zvečer je bil umetalni ogenj za vse. Zabela pa in jedro vsemu je bilo petje mešanih zborov šišenske in šentviške čitalnice pod vodstvom g. Justina in Valente; to so res vrli zbori, dobro vajeni in lepih glasov, posebno zala dekleta, zato pa tudi ploska ni bilo konca ne kraja. Vojaška godba je storila svoje za povzdigo vesele volje, vse pa se je vršilo v najlepšem redu, akoravno je bilo občinstva vseh stanov v jako obilnem številu. To je dokaz, da so take veselice priljubljene.

— (Vreme.) Pretekli ponedeljek popoldne prišlo je v ljubljanski okolici nekaj dežja s precéj hudim viharjem. Dežja bilo je vse polje zeló potrebno, in večeraj so se skoraj vsi zelniki obsajali z zeljem; vihar pa je gosteja žita povalil.

— (Škof in pesnik.) „Slov. Narod“ piše, da so premilostljivi gospod knezoškof dr. Janez Pogačar pesniku gosp. vikarju S. Gregorčiču lastnoročno pisali, da jim njegove pesmi jako dopadajo in bi ga prav radi osebno poznali.

— (Vabilo na osemnajsti redni véliki zbor Matice Slovenske) v sredo 14. dne junija t. l. ob 4. uri popoldne v čitalnični dvorani v Ljubljani.

Red zborovanja:

1. Prvosednikovega namestnika ogovor.
2. Letno poročilo o odborovem delovanju od 1. januarija 1881. do konca aprila 1882. leta.
3. Račun o društvenem novčnem gospodarstvu od 1. januarija do konca decembra 1881. leta.
4. Volitev treh družabnikov, katerim je v smislu §. 9. a Matičinih pravil presojsati in potrjevati odborov letni račun o novčnem gospodarstvu.
5. Društveni proračun za leto 1882.

Račun za 1881. in proračun za 1882. leto bosta gospodom družabnikom pri vélikem zboru tiskana na razpolaganje.

6. Dopolnilna volitev odbornikov.

Izvoliti jih je letos 17. Na vrsti, da izstopijo, so 1878. leta izvoljeni gospodje: dr. Anton Jarc, Anton Keržič, Valentin Krisper, Matej Močnik, Luka Robič, Fran Šuklje, Ivan Vilhar, dr. Jernej Zupanec, Vilibald Zupančič, Fran Erjavec, Fran Hubad, Ivan Majciger, Andrej Marušič in Miha Žolgar; umrla sta gospoda: dr. Janez Bleiweis vitez Trsteniški in dr. Josip Ulaga; eno odborniško mesto je prazno, ker vlani izvoljeni gospod Fran Wiesthaler ni sprejel odborništvá, gospoda Fr. Ks. Sovan star. in Miha Herman, katera sta največ glasov imela za njim, pa sta se odpovedala.

Ostali odborniki, in sicer tukajšnji so: gospodje Peter Grasselli, Karol Klun, Josip Marn, Andrej Praprotnik, Feliks Stegnar, Ivan Tomšič, Ivan Vavrů, Matej Vodušek; vnanji: gospodje Matej Cigale, Andrej Einspieler, Jurij Grabrijan, dr. Anton Jeglič, Fran Kosar, dr. Josip Poklukar, Božidar Raič, Luka Svetec, dr. Jurij Štrbenec, Karol Šavnik, Iv. Šolar, Josip Šuman, dr. Ivan Šust, dr. Josip Tonkli in Viljem Urbas.

Vsaj šestnajst Matičinih odbornikov mora po §. 12. društvenih pravil navadno prebivati v Ljubljani. Izstopivši smejo zopet biti voljeni.

Pri volitvi odbornikov in isto tako pri volitvi računskih treh presojevalcev (4. točka) vštévajo se tudi volilni listki takih družabnikov, ki sicer niso mogli sami k zboru priti, pa so vendar volilne listke z lastnoročnim podpisom odbora poslali tako, da ni suma zaradi kake prevare (§. 11. Mat. pr.)

7. Odborovo poročilo:

- a) o nalogu XVII. Matičinega vélicege zbora gledé prenarredbe društvenih pravil;
- b) o dopisu ljubljanskega društva „Narodni Dom“, katero naznanja, da se v njegovih pravih nahaajajo le ta določila:

§ 1. Društvo „Narodni Dom“ ima namen sezidati in vzdrževati narodni dom v Ljubljani. S tem hoče društvo vsem narodnim društvom ljubljanskim, ki se z umetnostjo ali znanstvom pečajo, ali družbinski zabavi služijo, stalno in lepo domačijo napraviti in na tak način pospeševati narodno omiko in zabavo.

§ 16. Kedar bodo vsi dolгови poplačani in deleži amortizirani, se društvo razide in vse društveno imetje postane lastnina Matice Slovenske v Ljubljani pod temi pogoji:

1. Da narodni dom ne bo nikoli svojemu v teh pravih izrečenemu namenu odtegnen;
2. da se narodni dom ne sme prodati niti obremeniti;

3. da Matica Slovenska polovico dohodkov za-se obrne, drugo polovico pa za to, da napravi utsanove za slovenske di-jake, umetnike in pisatelje.

Dolžnosti navedene pod šte. 1. in 2. je pri prepisu vknjižiti.

§. 17. Ako bi se društvo razšlo, predno dovrši svojo nalogo (kar občni zbor z dvema tretjinama navzočnih društvenikov skleniti more), pripade to, kar po poplačanih dolgovi in deležih premoženja še ostane, brez vseh pogojev Matici Slovenski v Ljubljani.

Odbor Matice Slovenske

v Ljubljani 25. dan maja 1882.

Iv. Vilhar,
odbornik in blagajnik.

P. Grasselli,
privosednikov namestnik.

— († *Luka Porenta*), župnik v Bohinjski Srednji vasi, bralcem „Novic“ po svojih spisih znani umni čebelar, je oni teden umrl. Svoje ljube čebelice je, popolnem obolelega se čuteč, kratko pred svojo smrtjo vse prodal gosp. Schreyu na Jesenicah. Bodi mu zemljica lahka!

— (*Toča*) je pretekli teden po več krajih hudó razsajala in vse potolkla in razbila. Od sv. Jošta pri Kranji pričenshi je drvila se preko vasi ob Savi čez Lahovče, Repnje, Skaručino, Polje in Vrašico do sv. Jakoba ob Savi in vničila vse na polji in po vrtih. Ravno tako je v vipavski dolini od trga naprej proti Gorici do Črnič vse pobila, da je zdaj beda nepopisljiva. Tudi iz Štajarskega, od Slovenskih goric, in od Pohorja se sliši enako. Res žalostno! Ubogi ljudje, ki so ob vso veselo nado do letine, katera jim je letos posebno lepo kazala.

— (*Novemu županu gosp. Petru Grasselli-ju*) napravijo ljubljanski meščani prihodnjo nedeljo ob eni popoldne v Tavčarjevi gostilnici slovesen banket. Karte po 3 gold. se dobivajo pri gosp. dr. Papežu in v „Narodni tiskarni.“

— (*Banki „Slaviji“*) pristopilo je v prvem četrtletju t. l. 12.573 novih členov, ki so zavarovali kapital 11 milijonov in 741.025 gold. 3 kr. ter za to vplačali zavarovalnine in pristojbin 345.682 gold. 38 kr. Za škode plačalo se je v tej dobi 123.276 gold. 89 krajc. Skupni denarni promet pa je znašal 1 milijon 117.108 gold. 24 krajc. Samoupravna društva za zavarovanje užitka in pokojnin napredujejo tem bolje, čem bolje se širi spoznanje o važnosti te vrste zavarovanja za različne stanove. Najboljši dokaz temu je število členov teh društev; do konca marcija 1882. leta oglasilo se jih je namreč 490 na novo. Pokojnin bilo je do tega dne zavarovanih 88.202 gold. 82 kr.; vpisane vloge pa obnašajo uže 354.172 gold. Zastopniški pokojninski zavod broji do 31. marcija t. l. 3765 udeležnikov in pokojninski fond je narastel na 24.672 gold. 51 kr. v gotovini in vrednostnih listinah.

— (*Za loterijo*), ki se bo napravila za „Narodni dom“, je za dobitke odločenih 15.000 gld. Dobitkov bo veliko in bodo jako raznovrstni. Nakupiti se imajo le pri domačih trgovcih in obrtnikih.

Novičar iz domačih tujih in dežel.

Z Dunaja. — Kar so „Novice“ uže pred nekaj časom naznanjale, nastopilo je zdaj: naslednik skupnega denarnega ministra postal je sekcijski načelnik Kállay, potem ko je bil v skupnem zboru ministrov razložil svoja načela o prihodnjem vladanji Bosne in Hercegovine. Kállay star je še le 43 let, bil je glavni konzul v Belem gradu, za čas turških zmešnjav na jugu bil je

v Rumeliji ter zastopal našo vlado v posebnih važnih zadevah. Potem v ministerstvo vnanjih zadev kot sekcijski načelnik poklican nastopil je po odhodu barona Calice v Carigrad mesto 1. sekcijskega načelnika ter je po nagli smrti unanjega ministra barona Haymerle-a samostojno vodil to ministerstvo do imenovanja Kalnoky-a.

Z Gradca. — Štajarski deželni odbor pripravlja neki spomenico zoper odstranjenje tamošnje više sodnije z namenom, predložiti jo štajarskemu deželnemu zboru, kateri se snide v malo dnevih. — Lahko je uganiti, kaj hoče spomenica, pa le eno bi mi svetovali nemškimi sosedom na Štajarskem, to prav z malimi besedami: Naj ne pozabijo, da nas Slovence zavest naše narodnosti vsaj toliko zanima in ogreva, kakor nemške Štajarce njihova nemška narodnost, in kedar bodo oni brez pridržkov in dejansko priznali tudi našo narodno enakopravnost, ne bomo imeli več vzroka za tako nasprotovanje.

Srbska. — Vlada pri dopolnilnih volitvah ni dosegla zaželenega vspeha, ker je bila kljub hudemu pritisku voljena velika večina (od 51—45 poslancev) opozicije. — Kriza bo težko minula brez prememb v ministerstvu.

Laška. — 2. dne t. m. umrl je na Kapreri Garibaldi v 73. letu starosti. Laška mesta po vsakovrstnih načinih izražujejo žalovanje, pa tudi Lahoni našega Trsta skušali so kaj tacega. Mar naj gredó tje v Laško za zmiraj.

VII. izkaz doneskov *)

za spominek dr. J. Bleiweisa vit. Trsteniškega.

Gospod Čibič Anton, dekan v Črnicah pri Gorici	6 gold. — kr.
„ Rjavec Blaž, župnik v Batujah na Goriškem	4 „ — „
„ Rožman Lovro, župnik v Žabnicah na Gorenjskem	10 „ — „
Slavna družba sv. Mohora v Celovcu	50 „ — „
Gospod Tedeški Karol, žup. v Gorjah	5 „ — „
„ Lozar J., trgovec v Ljubljani	6 „ — „
„ Kolman Franc, trgovec itd. v Ljubljani	15 „ — „
Skupaj	96 gold. — kr.
K temu v zadnjem listu izkazanih	1005 „ 50 „

Skupaj do zdaj 1101 gold. 50 kr.

*) P. n. častitim dariteljem vljudno naznanimo, da se doneski za dr. Bleiweisov spominek razglašajo v „Novicah“ navadno vsake 14 dni; in le kedar prihajajo v množnem številu oseb, se zgodi to tudi po preteku enega tedna.

Popravek. V sestavku: „Slovniške mrve“, str. 166 namesto: premeriti čitaj premeniti v kaj, namesto: naj eto kamenje s kruhom byc, čitaj: naj eto kamenje s kruhom postane, prav tako kakor v lužiško-srbskem: s kralom byc = kralj biti, in na str. 172 pod zvezdico namesto: iz njenega čitaj: iz njegovega življenja.

Žitna cena

v Ljubljani 31. maja 1882.

Hektoliter: pšenice domače 9 gold. 26 kr. — banaške 10 gold. 3 kr. — turšice 6 gold. 80 kr. — soršice 7 gold. 30 kr. — rži 5 gold. 85 kr. — ječmena 4 gold. 87 kr. — prosa 5 gold. 20 kr. — ajde 5 gold. 4 kr. — ovsa 3 gold. 74 kr. — Krompir 2 gold. 94 kr. 100 kilogramov.